

University of Groningen

Valsheid in geschrift

Bakker, Frederik Cornelis

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

1985

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Bakker, F. C. (1985). *Valsheid in geschrift*. s.n.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Samenvatting

In het Nederlandse strafrecht neemt art. 225 Sr., valsheid in geschrift, een tamelijk belangrijke positie in. Deze strafbepaling is met name van belang bij de bestrijding van fraude in het algemeen en van vormen van criminaliteit, samenhangende met het maatschappelijk-economisch verkeer, in het bijzonder. Nu de fraudebestrijding anno 1985 veel belangstelling ondervindt, althans in ieder geval aanmerkelijk meer belangstelling, dan gedurende de zestiger en zeventiger jaren, is de aandacht voor de strafbepalingen, op basis waarvan deze bestrijding ter hand moet worden genomen, evenzeer toegenomen.

Art. 225 Sr. behoort tot de voornaamste van die strafbepalingen en wel – kort gezegd – om de navolgende redenen:

- in onze sterk gebureaucratiseerde maatschappij krijgt iedereen, die op enige schaal fraude wenst te plegen, vroeg of laat te maken met de noodzaak enig geschrift te vervalsen of vals op te maken;
- door de ruime uitleg, die de Hoge Raad in 1957 (H.R. 14 mei 1957, N.J. 1957, 472) heeft gegeven aan het begrip: ‘bestemd tot bewijs van enig feit te dienen’, valt de vervalsing of het vals opmaken van zeer veel geschriften onder de werking van art. 225 Sr., zodat de strafbepaling in een groot aantal gevallen toepasselijk is;
- andere strafbepalingen in het Wetboek van Strafrecht en de bijzondere wetten zijn door de daarin opgenomen bestanddelen ofwel de op overtreding van die bepalingen gestelde maximumstraf met alle strafvorderlijke consequenties van dien, voor de bestrijding van moderne fraude minder geschikt.

Het delict valsheid in geschrift is naar Nederlands recht een misdrijf, verwant aan de misdrijven tegen de openbare orde. Het te beschermen rechtsgoed en daarmee de ratio van de strafbepaling is de publica fides, het openbaar of maatschappelijk vertrouwen, dat in bepaalde geschriften wordt gesteld. Uitdrukkelijk spelen, zoals in de wetsgeschiedenis reeds is verankerd, vermogensrechtelijke aspecten – materiële bevoordeling of benadeling – in de strafbepaling geen rol. Gegeven dit feit, verloopt de toepassing van art. 225 Sr. op fraudegevallen – en dat is de vrijwel uitsluitende toepassing van de bepaling – niet geheel zonder spanningen. Een naar aard en wezen openbare ordedelict vindt niet zonder fricties overwegende toepassing alsof het als een vermogensdelict is bedoeld.

In het recht van onze buurlanden, met name bijvoorbeeld in het Duitse

recht, vinden wij een dergelijk vergaande toepassing van overeenkomstige valsheidsdelicten niet. De in het Nederlandse recht relatief veel ruimere werking van art. 225 Sr. vindt grotendeels haar oorzaak in het feit dat naar Nederlands recht onder valsheid in geschrift tevens de zogenaamde 'intellectuele valsheid' is begrepen. Bijvoorbeeld in het Duitse recht is deze vorm van valsheid niet (ook) als 'Urkundenfälschung' strafbaar, doch slechts als 'Betrug'. Inderdaad is de intellectuele valsheid – valsheid ten aanzien van de inhoud van het geschrift alleen – aan het Nederlandse delict oplichting (art. 326 Sr.) het meest verwant.

De hiervoor geschetste toepassing van het delict valsheid in geschrift brengt enige fricties met zich mee. Aan de ene zijde zijn dit spanningen van wetssystematische aard, meer theoretisch dan praktisch van belang en veroorzaakt door het feit, dat een delictsomschrijving niet overeenkomstig de oorspronkelijke bedoelingen wordt gebruikt. Anderzijds zijn er problemen van praktische aard, welke voornamelijk worden veroorzaakt door het feit, dat art. 225 Sr. nu eenmaal niet met het oog op moderne fraudebestrijding is geschreven.

Wij hebben getracht in dit werk te laten zien, hoe het delict valsheid in geschrift tot stand is gekomen en in welk opzicht het daarmee van vergelijkbare rechtssystemen afwijkt. Vervolgens hebben wij het geldend recht rond art. 225 Sr. behandeld en vastgesteld, welke toepassingsmogelijkheden dit delict thans biedt. Tenslotte hebben wij de theoretische en praktische problemen bij de toepassing van art. 225 Sr. trachten op te sommen en te analyseren en hebben we getracht oplossingen voor deze problemen aan te dragen. Van het behandelde geven wij hieronder een korte weergave.

DEEL I

Na een inleiding, waarin de te behandelen stof is afgebakend en probleemstellingen zijn gesignaleerd, wordt in het eerste deel een overzicht gegeven van de historie van het valsheidsdelict. De oorsprong van het huidige delict valsheid in geschrift moet worden gezocht in het Romeinse recht. Vanaf de Romeinse tijd heeft het delict zich wel enigszins ontwikkeld, doch tot de invoering van de Code Pénal op weinig consistente wijze.

De oorzaak voor het feit, dat tot het begin van de 19e eeuw zo weinig eensgezind en helder over het valsheidsdelict is gedacht, achten wij hierin gelegen, dat in het algemeen de valsheid tegelijkertijd drie te beschermen rechtsbelangen schendt:

- de waarachtigheid;
- het geordend maatschappelijk leven; en
- het individueel vermogensrecht.

Het is niet mogelijk gebleken alle vormen van valsheid, waaronder begrepen valsheid in geschrift, onder één gemeenschappelijke noemer te brengen, waarin de schending van de genoemde drie rechtsbelangen tot uitdrukking

komt. Ook de Code Pénal is daarin niet geslaagd, al bracht dit wetboek, ook op het gebied van valsheidsdelicten, waardevolle nieuwe codificatie.

In het begin van de 19e eeuw wint de gedachte veld, dat het bij valsheid in geschrift toch in ieder geval voornamelijk gaat om een delict tegen de publica fides, het maatschappelijk vertrouwen. Deze theorie heeft als basis gediend voor de strafbepaling van art. 225 Sr. In deze theorie is de schending van particuliere vermogensbelangen bij valsheid in geschrift niet van belang.

In de geschiedenis van het delict valsheid in geschrift vinden wij niet alleen waardevolle aanknopingspunten voor de uitleg, die aan art. 225 Sr. moet worden gegeven, maar ook aanwijzingen voor andere mogelijkheden van benadering van dit delict.

DEEL II

In het tweede deel wordt het geldende Nederlandse recht aangaande art. 225 Sr. en enige verwante artikelen besproken. Achtereenvolgens worden de vier bestanddelen van het eerste lid van art. 225 Sr. behandeld, daarna het tweede lid van dit artikel, de positie van enige bijzondere geschriften en tenslotte de verhouding tussen art. 225 Sr. en enige andere strafbepalingen.

Het begrip 'geschrift' dient naar Nederlands recht, evenals bijvoorbeeld naar Duits en Belgisch recht, ruim te worden opgevat. Optisch-visuele leesbaarheid zonder hulpmiddelen is geen vereiste. De zogenaamde (zelfstandige) technische registraties mogen echter niet als een vorm van geschrift worden opgevat.

Vereist is, dat het geschrift bestemd is tot bewijs te dienen. Dit bewijsbestemmingscriterium is een objectief criterium. Bepalend voor de bewijsbestemming zijn niet de bedoelingen van de dader met het valse geschrift, maar is alleen de bewijswaarde van het originele geschrift, waarvoor het valse moest doorgaan. Van dergelijke bewijsbestemming is sprake, indien in het maatschappelijk verkeer aan het originele geschrift betekenis voor het bewijs van enig feit pleegt te worden toegekend.

De eigenlijke handeling bestaat in het vervalsen of vals opmaken. Beide begrippen kunnen alleen opzettelijk worden gedacht. Onder vervalsen wordt begrepen de onbevoegd aangebrachte verandering in geschreven tekst. Bij vervalsen is er steeds sprake van materiële valsheid in geschrift. Onder vals opmaken wordt het schrijven of anderszins tot stand brengen van nieuwe tekst verstaan. Dit vals opmaken kan zowel een vorm van materiële valsheid zijn – het geschrift is dan in het algemeen door een ander opgemaakt dan degene door wie het heet te zijn opgemaakt – als een vorm van intellectuele valsheid. In het laatste geval is het geschrift door de bevoegde opmaker gemaakt, maar is de inhoud vals.

Dit vervalsen of vals opmaken moet zijn geschied met het oogmerk het geschrift te gebruiken of te doen gebruiken. In dit derde bestanddeel ligt de noodzakelijke band met het maatschappelijk verkeer besloten. Valse geschriften hebben hun effect in het algemeen slechts in relatie tot onwetende derden.

Dit vereiste subjectieve bestanddeel wordt in de praktijk niet zelden uit de objectieve omstandigheden van het geval afgeleid.

Als vierde bestanddeel van het eerste lid geldt dan tenslotte het vereiste van de mogelijkheid van nadeel (in concreto). Onder nadeel mag in dit verband naast materieel nadeel ook immaterieel nadeel begrepen worden geacht. Die geschriften, die naar het geldende criterium bewijsbestemming bezitten, kunnen in het algemeen bij gebruik in het maatschappelijk verkeer materieel of immaterieel nadeel toebrengen. Het bestanddeel heeft daarmee naast het bestanddeel van de bewijsbestemming nauwelijks meer zelfstandige betekenis.

In het tweede lid wordt het gebruik van valse geschriften strafbaar gesteld. De Hoge Raad eist dat dit gebruik plaatsvindt ter misleiding van onwetende derden. Deze eis vindt haar grondslag in de publica fides-theorie en is als zodanig goed gefundeerd. Bij de vervolging van gecompliceerde fraudegevallen werkt deze eis helaas in enige mate belemmerend.

In hoofdstuk II.7. worden enige bijzondere geschriften behandeld, te weten: balansen, facturen, fotokopieën, betaalcheques, telegrammen en de zogenaamde schriftelijke eenzijdige opgaven. De laatstgenoemde geschriften bezitten – naar wordt aangenomen – in het algemeen bewijsbestemming, hoewel de bewijswaarde van deze geschriften minst genomen uiterst zwak moet worden genoemd.

De verhouding tot andere, gelijksoortige of verwante, artikelen van het Wetboek van Strafrecht en bijzondere wetten, geeft hier geen aanleiding tot opmerkingen. Van een specialis/generalis-verhouding tot het algemeen geformuleerde art. 225 Sr. is nergens sprake.

DEEL III

In het eerste hoofdstuk van dit deel hebben wij getracht aan te tonen, dat er een discrepantie bestaat tussen de historisch en wetssystematisch verantwoorde toepassing van art. 225 Sr. en de feitelijke toepassing. Ook komen in dit hoofdstuk mogelijke oorzaken voor deze van historie en systematiek soms afwijkende toepassing aan de orde.

Hierna vindt er in dit deel een tweedeling plaats. In het tweede hoofdstuk gaan wij er – voornamelijk om praktische redenen – vanuit, dat de huidige (ruime) toepassing van art. 225 Sr. in stand blijft en onderzoeken op basis hiervan, welke aanpassingen dan desalniettemin noodzakelijk of gewenst zijn. Wij concluderen:

- a. tot een (verder van de wetshistorie afwijkende) ruimere interpretatie van het begrip bewijsbestemming en wel in die zin, dat deze bestemming niet alleen mag worden aangenomen, indien het geschrift een zodanig vertrouwen wekt, dat op basis daarvan rechtshandelingen worden verricht, maar tevens indien het geschrift de meer negatieve functie heeft louter de door de opmaker ervan ingenomen rechtspositie vast te stellen;

- b. tot een uitbreiding van het tweede lid van art. 225 Sr. door naast 'opzettelijk gebruik maken van' tevens strafbaar te stellen: 'het met opzet tot gebruik opzettelijk voorhanden hebben van valse geschriften';
- c. tot de invoering van een nieuwe strafbepaling met betrekking tot de valsheid in technische registraties, mede ter bestrijding van enige vormen van 'computerfraude'.

Daarnaast worden nog enkele wijzigingen van meer ondergeschikt belang voorgesteld.

In hoofdstuk III.3. daarentegen hebben wij de huidige toepassing van art. 225 Sr. gelaten voor wat zij is en voorstellen gedaan omtrent de wijze, waarop ons inziens valsheid in geschrift in het Wetboek van Strafrecht zou dienen te worden strafbaar gesteld. Ons voornaamste uitgangspunt is daarbij, dat het niet mogelijk is alle gevallen van schriftvervalsing op één noemer te brengen. In sommige gevallen overheerst de maatschappelijke vertrouwenswaarde van het geschrift, in andere gevallen prevaleren vermogensrechtelijke aspecten. Steeds echter is er in de vorm van vals opmaken of vervalsen een inbreuk op de waarachtigheid.

Voor een beperkt aantal op te sommen geschriften dient art. 225 Sr. min of meer in de huidige vorm als openbare orde delict gehandhaafd te blijven. Deze geschriften dienen over een duidelijk publica fides karakter te beschikken.

Het vervalsen of vals opmaken van andere geschriften behoort slechts strafbaar te zijn, als de dader heeft beoogd met het valse geschrift een materieel voordeel te behalen. Of een dergelijk geschrift dan tevens bewijsbestemming heeft of anderszins maatschappelijk vertrouwen geniet, is niet meer relevant.

Aan ieder van deze twee strafbepalingen dient in ons voorstel zowel een variant met betrekking tot technische registraties, als een culpoze variant te worden toegevoegd, zodat in totaal acht strafbepalingen ontstaan.

Tenslotte achten wij het juist, indien bepaalde vormen van intellectuele valsheid in eenzijdige opgaven in een afzonderlijk geprivilegieerd delict strafbaar worden gesteld. Wij zouden een dergelijke strafbepaling willen laten gelden voor al die schriftelijke eenzijdige opgaven, die vals worden opgemaakt in verband met één van de vele uitkeringen voor levensonderhoud, die (mede) op basis van die opgaven worden verstrekt, ofwel – anders gezegd – voor gevallen van 'steunfraude' in de ruimste zin des woords.